

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2019. 108 с.

2. Про затвердження Порядку взаємодії Державної авіаційної служби з правоохоронними органами з питань забезпечення безпеки цивільної авіації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 черв. 2019 р. № 550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2019-%D0%BF> (дата звернення 18.10.2019).

3. Державіаслужба взаємодіятиме з правоохоронцями для безпеки цивільної авіації. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/news/187419_derzhavasluzhba-vzamodyatime-z-pravookhorontsyami-dlya-bezpeki-tsivlino-avats (дата звернення 18.10.2019).

УДК 347.82.001(043.2)

Юринець Ю.Л., д.ю.н., доцент,

Устименко О.О., студент,

Юридичний факультет,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ПОНЯТТЯ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Посилену увагу у сфері права з другої половини ХХ століття займає питання визначення терміну авіаційної безпеки. Але, незважаючи на те, що проблема досить активно дискутувалася у зарубіжній та вітчизняній науці, досить небагато дослідників намагалися дати самостійне наукове визначення авіаційної безпеки та прямо пов'язаних з нею понять. У вітчизняній науці визначення цього терміну майже відсутнє. Необхідно зазначити, що таке нехтування терміном «авіаційна безпека» є досить характерним явищем для міжнародного права, оскільки це поняття жодного разу не було використано у міжнародних конвенціях.

Дефініція авіаційної безпеки наведена в п. 2 ч. 1 ст. 1 Повітряного кодексу України [1]. «Авіаційна безпека – захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів».

Поряд з терміном «авіаційна безпека» у Повітряному кодексі України використовується термін «безпека авіації», який так само прямо не визначається. Це ще більше заплутує, адже необхідно визнати, що поняття «безпека авіації» і «авіаційна безпека», виходячи з аналізу законодавства, не рівні за обсягом, і їх ні в жодному разі не можна ототожнювати. Вживання таких близьких за

звучанням і далеких за значенням термінів неминуче призведе (і вже почало призводити [2, с. 207]) до того, що їх плутають навіть науковці. Тлумачення в законодавстві таких схожих, навіть лінгвістично подібних термінів є досить небажаним, адже це ускладнює термінологію. Це є суттєвим недоліком, який свідчить про низький рівень якості законодавства. Чітке, точне та несуперечливе визначення термінів в правових нормах полегшує їх тлумачення, що є необхідним для їх правильного застосування. Державна програма авіаційної безпеки цивільної авіації в п. 3 визначає термін «авіаційна безпека» як «комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність» [3]. Дане визначення достеменно повторює ч. 2 ст. 71 Повітряного кодексу України [1], яка визначає термін «забезпечення авіаційної безпеки», у такий спосіб фактично намагаючись їх ототожнити. Пріоритет з наукової точки зору необхідно надавати термінології Повітряного кодексу України, адже вона постає як найбільш грамотна з лінгвістичної та юридичної точки зору.

Доцільно зробити висновок, що якщо безпека розуміється як стан захищеності об'єкта від несприятливих чинників, то авіаційна безпека – це стан захищеності цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність. Тому, щоб розглянути зміст поняття «авіаційна безпека» більш глибоко необхідним є визначити трактування поняття «акту незаконного втручання в діяльність авіації». Проте, визначення поняття «акт незаконного втручання в діяльність авіації» у своєму теперішньому розумінні склалося далеко не одразу. Відповідно до ч. 2 ст. 72 чинного Повітряного кодексу України акт незаконного втручання в діяльність авіації розуміється як «протиправні дії, пов'язані з посяганнями на нормальну і безпечну діяльність авіації й авіаційних об'єктів, унаслідок яких сталися нещасні випадки з людьми, майнові збитки, захоплення чи викрадення повітряного судна, або такі, що створюють ситуацію для таких наслідків» [1]. За такі діяння Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність [4]. Натомість, Державна програма авіаційної безпеки цивільної авіації [3] визначає акт незаконного втручання в діяльність авіації в інший спосіб. Можна констатувати, що в Державній програмі авіаційної безпеки цивільної авіації авіаційна безпека тлумачиться вузько. Проте, незважаючи на це, можна стверджувати, що всі акти незаконного втручання в діяльність авіації є злочинами та за їх вчинення передбачена кримінальна відповідальність.

З вищезазначеного випливає висновок, що авіаційна безпека досить вузько тлумачиться і, до того ж, логічно некоректно. Вживання в законодавстві таких схожих термінів, як «безпека цивільної авіації» та «авіаційна безпека» неминуче призведе до непорозумінь при їх використанні. Дані терміни з лінгвістичної точки зору є тотожними й відрізняються лише порядком слів у словосполученні. Натомість термін «авіаційна безпека» можна замінити рівноцінним йому за змістом, зате набагато точнішим за формою терміном «захищеність авіації від актів незаконного втручання в її діяльність», а замість «забезпечення авіаційної безпеки» вжити термін «захист від актів незаконного втручання в діяльність авіації», який дійсно повною мірою відповідає визначенню «комплекс заходів, призначений для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність», що застосовується чинним українським законодавством до терміна «авіаційна безпека». До того ж і чинний Повітряний кодекс України [1] (ст. 3) і проект нового Повітряного кодексу України (Розділ XII) використовують термін «захист від актів незаконного втручання в діяльність авіації» наряду з терміном «забезпечення авіаційної безпеки». Також залишається лише питанням часу необхідність запровадити в Україні спеціальну відповідальність юридичних осіб за акти незаконного втручання в діяльність цивільної авіації, вчинені посадовими особами, відповідальними за управління цією юридичною особою, як це рекомендує п. 1 ст. 4 Пекінської конвенції, а також Пекінський протокол 2010 р.

Література

1. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 1: А-Г. 672 с.
3. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лют. 2003 р. № 545-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 17. Ст. 140.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Офіційний вісник України. 2001. № 21. Ст. 920.